

Casajoana

Rellinars

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Serra de Gallina
Alçada: 424

Coordenades:

Latitud: 41.64915
Longitud: 1.92211
UTM Est (X): 410242
UTM Nord (Y): 4611384

Classificació

Número de fitxa: 08179 - 10
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Popular Contemporani Modern Medieval
Segle: XIV-XX
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal
Observacions protecció: Pla d'Ordenació Urbanística Municipal
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: 08178A0100001700000Q
Autoria de la fitxa: Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 16/02/2019 - 01:00

Descripció

El mas de Casajoana està situat a la Serra de Gallina, al nord del municipi de Rellinars. Per arribar-hi cal agafar com a punt de referència l'església nova de Sant Pere i Sant Fermí, en direcció al Camí de Rellinars a Casajoana, que puja resseguint el torrent de la Font d'en Sala.

La masia està formada per un conjunt de edificacions que formen un clos tancat, al qual s'hi accedeix per dos portals diferents: el principal, situat a la façana orientada a l'est i un de secundari situat a la façana nord, que comunica amb l'era. El cos principal és de planta rectangular i té una orientació est-oest. És el resultat de diverses ampliacions, algunes molt notòries, que han anat amagant el cos originari. S'aixeca damunt d'un pla rocós situat entre dues carenes i consta de planta baixa i dos pisos. La coberta és de teules àrabs, a dues aigües amb el carener perpendicular a la façana principal, arrebossada amb morter de calç i originàriament esgrafiada amb carreus. Tots els murs de càrrega són de pedra.

Pel costat sud, s'aixeca una galeria afegida probablement durant el transcurs del segle XIX i reformada durant el segle XX, amb finestrals de punt rodó que desvirtua l'arquitectura predominant de la casa. Dos potents contraforts aguanten l'estructura. L'accés és fa per una entrada porxada amb portal de punt rodó, coberta de teula àrab i bigam de fusta per on entraven les cavallerisses. Més modernament s'hi va afegir una marquesina per protegir la portalada de fusta. Una part de la porxada interior, situada a mà dreta, es va construir l'any 1913, amb pilars de travertí que sustenten les bigues de fusta. Un cop dins de la casa, la planta baixa té la distribució clàssica: entrada amb volta de travertí; a mà esquerra sala (en aquest cas amb arcades de pedra) i al fons, el celler.

Al costat oest hi ha una altra construcció, que sembla la més antiga, actualment transformada en hotel rural. La coberta és de teules àrabs, a dues aigües amb el carener perpendicular a la façana principal. Té planta baixa i sota coberta o golfes. Totes les obertures estan decorades amb pedra de travertí. L'era està al davant, amb la pallissa al fons. Destaca l'era on es poden observar varis dels cairons gravats amb dates (1885,1880) o amb dibuixos de representacions fàl·liques, a més de les clàssiques decoracions a base de ditades, corbes i rectilínies i una a mena de ventall semblant a un rellotge de sol canònic.

A partir d'un primer nivell d'observació n'hem pogut deduir algunes dades referents a les modificacions arquitectòniques que ha patit. A primera vista no es detecta cap element d'un possible edifici romànic o alt medieval com la capella que algú ha situat en el celler degut a l'existència en el mur nord d'opus spicatum. A la part interior, destaquen tres arcs apuntats realitzats en pedra molt ben treballada. Al sòl s'observa la roca mare. Hi ha un total de cinc cups o tines, un d'ells visible des de l'interior del celler, de planta quadrangular. Es conserva una pica de pedra per emmagatzemar l'oli i un parell de botes de vi.

Observacions:

Abans d'arribar al mas, en el darrer revolt, arran de camí hi ha el pou (x410345/y4611329/h421), amb festejador i llosa per a posar el càntir. Està construït amb pedra i morter de calç i fineix amb coberta de falsa cúpula. L'accés a la boca del pou està tancada amb una portella de fusta i cadenat. Uns metres més amunt, arran del camí que mena a la font de Casajoana hi ha el safareig (410358/4611329/421), amb coberta a un sol vessant que es conserva en un estat excel·lent. L'aigua per la casa prové de la mateixa font. També es conserven les restes d'un antic trull.

Les primeres notícies del cognom i el corresponent topònim que originà són del segle XIII. El primer personatge que es coneix d'aquesta nissaga és el senyor Guillem de Casajoana, el qual juntament amb la seva muller Elisenda, comprà a Jaume de Sala, el dia 9 de febrer de 1279, per 34 sous, una peça de terra situada al Camp de Boix, del terme de Rellinars. A l'acte de venda del castell i del terme de Vacarisses, que també comprenia el de Rellinars, del dia 2 d'abril de 1362 per Guillem de Camp a Joan Desfar, no consta cap mas amb aquesta denominació, però sí que es constata la presència de Jaume Abella (Abeya), amo del mas Abella, el mateix que a partir de la primera meitat del segle XVI es troba com un mas rònc i aplevat al mas Casajoana de Rellinars. A manca d'altres notícies, la del mas Abella és la més reculada que coneixem relacionada amb el futur mas de Casajoana.

Història

El nom de Casajoana apareix en la documentació de varies maneres: Domibus Superioribus, Domo Jusana, Casis Superioribus, Casas Superiors, Casajussana, i Casajoana. Un exemple és un document datat del 27 de desembre de 1278. Entre els fiadors de les gestions econòmiques d'Arnau de Ràfecs, rector de Rellinars, s'esmenten un tal Simó i Pere de Domibus Superioribus. O per exemple, el 9 de febrer de 1278, Guillem de Domo Jusana i la seva esposa Elisenda estableixen a Jaume Sala i Romia, la seva esposa, una terra anomenada el Camp de Boix, situat al costat de les terres de Guillem Alavedra i d'un torrent. Aquesta peça de terra era un alou del monestir de Santa Maria de l'Estany.

Coneguda també com a Casa Jussana serà propietat de la família Desfar, que l'any 1596 estableix vincles per casament amb els Amat. Els Desfar se'ls troba vinculats a Rellinars des del 1353, quan el conseller del rei, el manresà Jaume Desfar, compra a Pere el Cerimoniós el castell de Vacarisses i les terres de Rellinars i Vacarisses per 4.000 sous. El cognom de Casajoana sembla que començaria a trobar-se en els documents a partir del segle XVII.

Jaume Desfar compra el mas i les terres a Marc Casajusana, com a dot per a la seva filla Joana que es casa amb Antoni Castellet (fill de Jaume Castellet i Francesca del mas Ferran de Monistrol). Joan Desfar, senyor dels termes de Vacarisses i Rellinars confirma la donació a la pubilla en concepte d'alou, "mas apellat de Cassaiuanes ab ses edificis ab tots e sengles terres, honors, camps, vinyes e altres drets e pertinentias daquell". En l'inventari de béns sembla que està ben proveïda d'un parell de llits amb quatre parells de llençols de bri de cànem amb sengles borrasses i flassades. Una olla de coure, un bací de llautó, una paella, un parell de relles, un parell de cànecs, una aixada, dues destrals, una maça de ferro, un poal d'aram, un setrill d'estany, un martell i uns clemàstecs. Un mul dels dos que hi ha i que elegirà Joana. També s'hi efectuen reformes importants (segons consta en una factura de deu jornals de paleta i manobre que assumeix el pare de la Joana). Mentre que el nuvi afegeix un dot de 35 florins d'or que permet adquirir nou bocs i quaranta cabres.

Hi ha un fet destacable relacionat amb el bandolerisme i Casajoana. El 12 de febrer de 1656, Ramon Casajoana, de Rellinars, armat amb pedrenyals, robà sis porcs a Valentí Illa, pagès de les Arenes de Sant Feliu del Racó.

Gràcies a la documentació se sap que aquesta casa tenia un forn de vidre, que no s'ha pogut localitzar físicament però que sabem que estava ubicat a prop de l'Hostal del Daví. L'any 1780 Pau Janer, prevere de Monistrol de Montserrat amb funcions de procurador de Gaietà Amat i Rocabertí, tercer marquès de Castellbell i baró de Rellinars, redacta una sèrie de documents relacionats amb el municipi de Rellinars on s'especifiquen els censos que pagaven els propietaris de cadascuna de les cases de Rellinars: "Llevador dels censos, censals, delmes, y demes redits que fan, y prestan al il·lustre senyor marquès de Castellbell, y dit senyor reb y percebeix en los termes de Vaccarissas y Reynas, novament format y arreglat per lo reverent Pau Janer, prebere de Monistrol de Montserrat, segons los capbreus, nous establiments, concessions, y transportacions, que se han fet fins al present any de 1780. En el cas de Casajoana, s'esmenta que pagava un sou en metàl·lic i sis quartans de forment. Pagaven dos capons cada cop que es treballava en el seu forn de vidre i, altres dos capons si tenien actiu el forn de vidre dels Hostalets de Daví.

Bibliografia

AJUNTAMENT DE RELLINARS (2014). Catàleg de béns a protegir; dins Pla d'Ordenació Urbanística Municipal.

FERRANDO i ROIG, Antoni (2002). Les Sendes dels Bandolers (Sant Llorenç del Munt- Serra de l'Obac). Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 24.

MORENO, M. Dolors (1997). Rellinars; Patronat Local de la Vellesa, pp.40-42.

- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Els forns de vidre i els vidriers (I), dins Vacarisses, balcó de Montserrat, núm. 403, pàg. 15 a 18. Parroquia de Vacarisses.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Els forns de vidre i els vidriers (II), dins Vacarisses, balcó de Montserrat, núm. 404, pàg. 14 a 17. Parroquia de Vacarisses.
- VALLS i PUEYO, Joan (2003). Dels Casajussana als Casajoana, dins Vacarisses. Balcó de Montserrat, núm. 423, pàg. 10 - 14. Parroquia de Vacarisses.

